

عوامل کلیدی موفقیت طراحی مسکن پس از وقوع سانحه¹

نویسنده اول^{1*}: عبدالمجید خورشیدیان

1- دانشجوی دکتری معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی (A.M.Khorshidian@gmail.com)

چکیده

ارتباط میان طراحی مسکن و بازسازی پس از سانحه به خوبی مورد تحلیل قرار نگرفته است. اگرچه در مطالعات اخیر بر طراحی مسکن در جهت ایجاد تاب آوری برای گروه ها و جوامع در معرض خطر تأکید شده است، اما همچنان در زمینه دستورالعمل های راهنما برای چگونگی ارتباط میان تلاش های بازسازی با ارتقاء طراحی مسکن پس از وقوع سانحه کمبود وجود دارد. از اینرو مقاله حاضر به شناسایی عوامل کلیدی موفقیت کلیدی طراحی و اجرای مسکن دائمی پس از سانحه می پردازد. نتایج حاصل از این تحقیق می تواند در تدوین دستورالعمل های طراحی مسکن مورد استفاده قرار گیرد. مقاله حاضر ابتدا به بررسی نظریه های موجود و شناسایی و دسته بندی مهم ترین ابعاد تأمین مسکن می پردازد و در ادامه ابعاد شناسایی شده از طریق مصاحبه با متخصصان و مسئولین بازسازی مورد سنجش قرار می گیرد تا جنبه های کلیدی طراحی مسکن پس از سانحه و دستورالعمل های مرتبط با آن ها استخراج گردد. این تحقیق با روش نمونه موردی و با استفاده از ابزار مشاهده و مصاحبه نیمه ساخت یافته انجام شده و انتخاب نمونه ها بر اساس نمونه گیری هدفمند صورت می گیرد. نتایج حاصل نشان می دهد که ده عامل کلیدی طراحی مسکن در شرایط پس از سانحه را با شرایط عادی متفاوت می سازد. این عوامل شامل "مکانیابی"؛ "مقاوم سازی"؛ "مراحل اسکان"؛ "امکان اصلاحات"؛ "تسریع فرایند"؛ "اسکان تدریجی"؛ "تکنولوژی مقتضی"؛ "هویت"؛ "توان پذیری"؛ "شکل کمک" می باشند که در سه مقولع اصلی (1) الزامات اجرایی؛ (2) رویکرد طراحی؛ و (3) پاسخ های اجتماعی-اقتصادی دسته بندی می شوند.

واژه های کلیدی: مسکن، طراحی معماری، بازسازی، سانحه

1- مقدمه:

طراحی مسکن یکی از چالش برانگیزترین اقدامات پس از سانحه است، زیرا به دلیل آشفتگی اجتماعی، شرایط روحی بازماندگان، محدودیت زمانی و کمبود منابع پس از سانحه از یکسو و لزوم توجه به ابعاد کاهش خطر و آسیب پذیری جامعه از سوی دیگر نیازمند تمهیدات ویژه ای علاوه بر جنبه های طراحی و اجرای مسکن در شرایط عادی می باشد که بی توجهی به آن ها می تواند منجر به عدم موفقیت برنامه بازسازی گردد [1]. بررسی ادبیات نظری نشان می دهد هیچ راه حل آماده ای برای ابعاد مختلف طراحی مسکن در بازسازی پس از سانحه وجود ندارد و تلفیق دقیق مقولات متعدد، با توجه به شرایط سانحه و بستر موضوع، کارایی مسکن پس از سانحه را تعیین می کند.

هدف این مقاله شناخت جنبه ها و عناصر کلیدی طراحی و اجرای مسکن در مقطع بازسازی پس از سانحه می باشد. به

¹ - این مقاله برگرفته از رساله دکتری معماری عبدالمجید خورشیدیان با عنوان "الگوی تأمین مسکن دائمی پس از زلزله احتمالی در شهر ساری" در دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی می باشد.